

6. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы / Д. Дюришин. – М.: Прогресс, 1979. – 320 с.
7. Лановик М. Б. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії / М. Б. Лановик. – К., 2004.
8. Потебня А. А. Из записок по теории словесности / А. А. Потебня // Потебня А. А. Эстетика и поэтика. – М.: Искусство, 1976. – С. 286-461.
9. Федоров А. В. Приблизиться к первоисточнику // Теория и практика перевода: Республиканский межведомственный научный сборник. – Вып. 11. – К.: Высшая школа, 1984. – С. 54-57.
10. Schleiermacher F. On the Different Methods of Translating / F. Schleiermacher // Theories of Translation: An Anthology of Essays from Dryden to Derrida / ed. by Rainer Schulte and John Biguenet. – London-Chicago: The University of Chicago Press, 1992. – P.42.
11. http://librar.org.ua/sections_load.php?s=philology&id=2872&start=3.
Стаття надійшла до редакції 30 жовтня 2012 р.

О. Pavlenko

ARTISTIC TRANSLATION AS THE OBJECT OF THEORETICAL REFLECTION

The article deals with the problems of artistic translation from the point of interpretation. The author reveals the essence of translation as the specific form of cross-literary reception as well as highlights shifting classical accents on the problem in question.

УДК 821.161.2-95(67 Корній)

Л. В. Романенко

КОХАННЯ У ТВОРЧОСТІ ДАРИ КОРНІЙ (ЗА РОМАНАМИ «ГОНИХМАРНИК» І «ТОМУ, ЩО ТИ Є»)

Пропонована стаття досліджує особливості теми кохання у творчості молодій українській письменниці Дари Корній. Метою є розкриття особливостей відтворення цього почуття у двох протилежних за своїм змістом творах, ґрунтованих на реальній дійсності і коханні до міфологічної істоти.

Ключові слова: кохання, епічність, міфологія, образ, символ, фентезійна міфологія.

Тема кохання не є новою в українській літературі, однак це почуття настільки сильне і актуальне, що не залишається без уваги і сучасними митцями. Напевно, немає жодного письменника, який би не писав про кохання. Пояснення цьому явищу цілком логічне і просте – в житті кожної людини кохання важить дуже багато. І висловити ці почуття засобами мистецтва слова – є «справою честі» кожного письменника. Воно частіше, ніж будь яке інше спонукає людей до дії, дає насагу, сили, натхнення.

У переважній більшості творів української літератури це почуття показане правдиво, без прикрас, ґрунтуючись на реальному житті. **Мета** статті – дослідити і вивчити прояви кохання в українській літературі на прикладі творів Дари Корній.

Основними **завданнями** є обґрунтування тез щодо вияву різних типів любові в літературних творах, зокрема сучасного українського письменства, у чому і полягає **актуальність** дослідження.

Різні галузі науки вдаються до трактування цього поняття, зокрема близьким до літературного є філософське, оскільки і в літературі, і в філософії це почуття, властиве людині, без якого життя не має сенсу.

Любов – почуття, властиве людині, глибоке, самовіддане. Прихильність до іншої людини або об'єкта, почуття глибокої симпатії. Любов – одна з фундаментальних і загальних тем у світовій культурі та мистецтві. Міркування про любов та її аналіз як явища сягають найдавніших філософських систем і літературних пам'яток, тверджень відомих людей. Любов розглядається також як філософська категорія, у вигляді суб'єктних відносин, інтимного виборчого почуття, спрямованого на предмет любові [1, с. 196].

Розрізнення окремих типів любові можна бачити вже в давньогрецькій мові: «ерос» (др.-грец. $\epsilon\rho\omicron\varsigma$) – стихійна, захоплена закоханість, у формі шанування, спрямованого на об'єкт любові; «філія» (др.-грец. $\phi\iota\lambda\iota\alpha$) – любов-дружба чи любов-приятельство, обумовлена соціальними зв'язками й особистим вибором; «сторге» (др.-грец. $\sigma\tau\omicron\rho\gamma\eta$) – любов-ніжність, особливо сімейна; «агапе» (др.-грец. $\alpha\gamma\alpha\pi\eta$) – жертвна любов, безумовна любов, у християнстві – любов Бога до людини. Пізніше на цій основі було розроблено низку класифікацій, зокрема Дж. В. Лі, канадський соціолог, виділив шість любовних стилів: три основні – ерос, строге і людус (любов як гра, не достатньо глибока та орієнтована на отримання задоволення), у змішаних варіантах діють іще три – арапе, любов-манія, любов-прагма (раціональна, прагматична).

Усі ці типи широко представлені в художній творчості, що маємо довести, зокрема на прикладі творів Дари Корній («Гонимарник» та «Тому, що ти є»).

Філософи у різні часи намагалися віднайти формулу ідеального кохання і пояснити усі його прояви. У Середньовіччі та епоху Відродження працями Марсіліо Фічіно, Франческо Каттані, Джордано Бруно та інших починає розвиватися неоплатонізм. В основі цієї любовної філософії знаходиться вчення про красу. Природа любові є прагнення до краси. Ця концепція пов'язує етику і естетику, і має значний вплив на мистецтво епохи Відродження. В XX столітті любов поступово стає предметом суворого наукового вивчення. Взаємозв'язок між любов'ю і сексуальністю лежить в основі робіт Зигмунда Фрейда. Любов по Фрейду – це ірраціональне поняття, з якого виключено духовне начало. Кохання у теорії сублімації, розробленої Фрейдом, зводиться до первісної сексуальності, яка є одним з основних стимулів розвитку людини. Згодом були зроблені спроби розвитку теорії Фрейда і переходу від чистого біологічного опису до соціальної та культурної складової як основного явища.

Щодо цього почуття висловлювалися і митці слова, зокрема Л. Н. Толстой вважав, що «Любов є єдина розумна діяльність людини» і застерігав: «Любов... проявляється в душі людини, як ледве помітний, ніжний паросток серед схожих на неї грубих паростків бур'янів, різних похотей людини, які ми називаємо любов'ю. Любов! Любов! Вище почуття, ось воно! І люди починають пересаджувати його, виправляти його і захоплюють, заминають його так, що паросток вмирає, не розцвівши, і ті ж або інші люди кажуть: все це дурниці, дрібниці, сентиментальність. Паросток любові, при прояві своєму ніжний, не терпить дотику, могутній тільки при своєму розрості. Все, що будуть робити над ним люди, тільки гірше для нього. Йому потрібно одного, – того, щоб ніщо не приховувало від нього сонця розуму, яке одне вирощує» [2].

Українські митці щодо цього явища висловлювалися, як про щось неземне, зокрема М. Костомаров виділяв два прояви цього почуття: земне кохання «...це гріх і зло, це спроба замаху на жінку, коли жінка для чоловіка повинна залишатися сестрою» і світлу любов, про яку говорив у своїй творчості:

Бог милостивий бачить із неба
Наше безвинне кохання,

Наше кохання чисте, як промінь [3].

Іван Франко звернувся ще й до такого поняття, як платонічне кохання, вдаючись до вислову античного автора: «Платон розказує, що колись людина була цілісною і що тільки за кару розірвав бог її надвоє, а кохання — це не що інакше, як власне змагання людини віднайти свою половину. В цій легенді й міститься золоте зерно правди. Кохання – вічний пошук одної половини за другою під чарівні тони зачарованої скрипки. Коли половини знайшли себе й поєдналися, тони скрипки затихають. Коли ж людина знайшла свою половину, але не поєдналася з нею, скрипка плаче сумно-тужливо, поки не пірвуться струни і не розіб'ється скрипка...» [3]. А земний прояв цього почуття він зводить до прагматичного: «З теперішньою моєю жінкою я оженився без любові, а з доктрини, що треба оженитися з українкою, і то більше освіченою, курсисткою» [3].

Таким чином, бачимо, що в українській класичній літературі існує чіткий розподіл між коханням на чуттєвому та фізичному рівнях, більшість митців схиляються більше до першого, вбачаючи у ньому справжність, непідробність і найвірніше трактування, а в сучасній українській прозі, зокрема «Гонимарнику» Дари Корній ми бачимо нерозривний зв'язок цих проявів. Існування лише одного із них лише знищує людську плоть. Проте у романі «Тому, що ти є» оспіване зовсім інше почуття, яке спершу сформувалося на стосунках двох друзів, які на підсвідомому рівні відчували потяг одне до одного, необхідність бути поряд, а вже потім ці почуття мали фізичне відтворення.

У літературі минулого століття, зокрема зарубіжній, починає окреслюватися інша тенденція: тоді, на думку М. Чернявського, на початку століття почали виникати «ліги любові» й нахабно виявляла своє обличчя порнографія». Життя тоді ще не винесло їм свого розсуду. Але тоді все це набувало принципу чогось сміливого і нечуваного. Далі, в середині століття, почали формуватися різні течії, зокрема, вільного кохання, що чітко простежилося і в літературі. Проте українська література і література радянського періоду була від цього відсторонена, і лише наприкінці століття і на початку нового тисячоліття такі тенденції проявилися і в ній... Актуальності набувають такі поняття, як мораль – інстинкт – розум. В. Винниченко зазначав: «Учити людей любити ближнього, як самого себе, це те саме, що вчити їх бути чорнявими, коли вони вродилися білявими. Любови так само не можна навчити, як не можна навчити неталановиту людину творити художні речі» [3]. Письменник дає такі пояснення: «Кохання – це зойк крови, це бездумний, непереможний голод тіла, це наказ вічності, яка не допускає опору собі. Кохання саме себе пожирає, як вогонь, і коли задоволене, лишає по собі нудний, сірий попіл. Любов – це вростання, це просякання до найтемніших куточків одної істоти другою. Любов приходить пізно, за коханням, після його оргій, після жадних криків і лютого, дикого шепоту жаги. Вона ходить тихо, безшумно, з уважним поглядом, загадковою посмішкою. Кохання сліпе, дике, з поширеними ніздрами, скрюченими пальцями, накидається на все, що можна задовольнити. Кохати можна одночасно двох, трьох, п'ятьох, стільки, скільки вистачить сили тіла і вогню. Любити одночасно можна тільки одного. Врости можна тільки в одну душу, і тільки любов може пройняти всю істоту до кінця. Кохання приходить зразу, в один момент, і може одійти з такою ж раптовістю і несподівано.

Любов приходить помалу, з стражданням, з буденними клопатами, в поросі повсякчасних пригод, приходить непомітно, стає господинею і одходить трудно, з муками, з смертю.

Кохання любить тільки себе і для себе. Коли страждання коханого дасть насолоду, кохання шукатиме тільки страждання коханого.

Любов оддає себе для любого. Страждання любого виключає радість люблячого. Кохання є цвіт, з якого виростає рідкий овоч – любов. Без цвіту немає плоду, але цвіт не є плід і не всякий цвіт перетворюється в плід. Тисячі кохань обсіпаються безплідними, усихають, не встигнувши розквітнути до зерна любови» [3].

У психології існує свої трактування «кохання». Психологи розпочали вивчення його саме з доведення існування кохання як суб'єктивної і об'єктивної психологічної реальності. Як зауважують А. А. Реан, Л. Я. Гозман, кохання – почуття самовідданої, глибокої прихильності, симпатії, глибокого потягу, схильності і пристрасті.

Поряд з поняттям «кохання» вчені використовують терміни любові та близькості. Любов трактується як більш глибоке почуття, що не завжди має сексуальний контекст (материнська любов). Близькість – це невід'ємна частина стійкого емоційного зв'язку, що приносить задоволення і є основою кохання.

Е. Фром в своїй монографії «Мистецтво кохати» визначає кохання як активну стурбованість, зацікавленість в житті (щасті) того, кого ми кохаємо. Коли немає стурбованості, то немає і кохання, – вважає Е. Фром. Хоча Л. Я. Гозман піддає критиці структуру кохання Е. Фрома, через відсутність в ній факторів задоволення, насолоди і радості. Л. Я. Гозман в більшості визначень кохання виділяє як провідну ознаку, схильність до ідеалізації партнера, переоцінку його позитивних якостей і часткове ігнорування негативних [4].

Отже, в усіх галузях науки, що стикаються з поняттям «кохання», воно зводиться до одного: якщо це стосується почуттів між чоловіком і жінкою, то присутня певна ідеалізація об'єкту бажання, а також різні прояви любові.

Складність феномену кохання полягає в його багатогранності. Деякі автори намагаються охопити декілька аспектів кохання, а хтось зосереджується лише на одному. Психолог Р. Р. Калініна виділяє наступні складові «кохання»: емоції; здатність, здібності; діяльність; потребу в коханні; сексуальний потяг [5].

Прояви кохання в класичній українській літературі були традиційними: це інтерес, симпатія, закоханість і пристрасть між звичайними людьми. А в сучасній літературі відчутне захоплення тілесним коханням, на перший план виходить тілесний потяг та інтерес до незрозумілого, що знаходиться за межами людської свідомості.

У творчості Дари Корній вдало поєднується реальність і містика. Вона змальовує звичайних реальних людей, яким пощастило пережити найсильніші почуття – палке взаємне кохання, але це почуття не до людини, а істоти з іншого паралельного людському світу.

Захоплення старовиною є провідною рисою сучасної української літератури. До того ж звернення до міфології, на думку письменниці Дари Корній, наразі є актуальним, оскільки сучасна молодь має надзвичайний інтерес до чужоземної культури, зовсім не орієнтуючись у своїй. Тому твір «Гонимарник» можна назвати викликом, який кинула письменниця читачеві.

У вищезгаданому романі переплітається реальність і карпатська міфологія. І тому цей твір відноситься до української фентезійної спадщини.

Дара Корній (справжнє ім'я Мирослава Замойська) – представниця нової генерації авторів. Її творчість стала відомою широкому загалу завдяки конкурсу «Коронація слова», на якому 2010 року Дара Корній отримала нагороду за свій роман «Гонимарник», написаний в жанрі міського фентезі. На хвилі популярності твору Стефані Майєр «Сутінки», українку почали порівнювати з американською письменницею. Поясненням цьому може бути два фактори: він і вона – представники людського і міфологічного світу, і вони люблять одне одного.

Інтерес до такого кохання в українських митців був давно, згадати хоча б «Лісову пісню» Лесі Українки, де стикаються два світи: земний, людський і духовний,

міфологічний.

Леся Українка продовжила традицію українського письменства, яке шукало гармонії і на цьому рівні людського існування. Іще у творах письменників початку ХІХ століття простежується зв'язок українського кохання з природою.

Популяризатори язичництва як традиційної української релігії подають власне трактування давньоукраїнського розуміння кохання і любові. Василь Рубан у своїй книзі «Берегиня» прагне узагальнити вірування предків від Даждьбога-Сонця до Світовида-Ягна у власному «Новому законі», що складається з дев'яти одкровень і двадцяти семи казань [3]. В авторському тлумаченні давньоукраїнських традицій кохання пов'язане з романтичними, почуттєвими стосунками, любов – безпосередньо уже із подружнім життям, яке засноване на розумінні та довірі. Однак кожен із митців по-своєму трактував цей зв'язок природи й кохання. У цілому ж розмаїття природного довкілля ставало доповненням духовного й неземного змісту глибокого почуття та переживань закоханих.

О. Турянський, в свою чергу, виводить схему взаємозалежності історичних подій від характеру етнопсихологічних і навіть генетичних засад. Досить оригінальний підхід до тлумачення укладу українського народу з історико-політичної позиції служить підказкою в розумінні українського кохання. Екскурс у національну історію подає багато прикладів героїки, ще більше – романтики, які не підкріплені практичною, реальною, буденною справою державотворення. Причиною цього, на думку О. Турянського, стала душевна роздвоєність українця, і, як наслідок, – українська національна вдача у збірнім понятті склала «дві душі: геройську і невільничу». Обидва ці поняття обумовлені історично і формувалися не одне століття. Ті політичні обставини, в яких тривалий час жив український народ впливали і на прояви особистісного.

Любов Аліни і Гонихмарника було передбачене ще її долею. З покоління в покоління жінкам її роду судилося бути об'єктом інтересу Гонихмарника. Та не в кожній це переросло у справжнє почуття. Побачивши справжнього чоловіка, а не потворну істоту, яка може заволодіти її душею, Аліна зробила все можливе, щоб врятувати людську душу з цієї пастки.

І тут варто згадати про родовід Аліни, який є дуже давнім і сягає часів характерників, один із яких і є пращуром дівчини. Особливістю є те, що знання козаків-характерників передавалися по чоловічій лінії, але тут авторка виписала сильну жінку, здатну перемогти зло на рівні із чоловіками.

Тому можна констатувати, що кохання у стосунках цих молодих людей досягло рівня не просто закоханості, а найвищої межі, коли люди здатні на подвиги заради коханого, спроможні віддати і життя, якщо у цьому буде необхідність, однак врятувати дорогу людину.

У романі «Тому, що ти є» ми маємо такі ж почуття, але, в силу своєї природної слабкості, людині не підвладні певні ситуації. Зустрівшись через багато років, Оксана і Олександр нарешті зрозуміли, що сама доля звела їх у дитинстві, як дві половинки одного цілого, і тільки разом вони почувалися щасливими. Однак різні життєві обставини внесли свої корективи і щастя двох закоханих залишилося під питанням на багато років. Доля дала їм ще один шанс. І шанс цей став порятунком для Оксани від найстрашнішого гріха. Коли вона вирішила вкоротити собі життя через невиліковну хворобу, Олександр знову опинився поряд. Доля привела його саме туди, де він був найбільше потрібний.

Не маючи можливості щось виправити у цьому житті, і з сумом спостерігаючи, як кохана жінка «тане» на очах, він, як справжній чоловік намагався знайти вихід. Олександр не допускав думки, що може втратити кохання знову. І вихід письменниця

знайшла саме у містиці. Яка отримала зрештою для людей певне медичне логічне пояснення, але причини цього пояснити ніхто не міг: у найважчий для Олександра час прийшла допомога в образі повелителя часу. Він виконав найбільше бажання Олександра бути з коханою жінкою, але не в цьому житті, а в світі бажань та мрій.

Для середовища Олександр перетворився на божевільного, але в своєму світі він продовжував жити повноцінним життям і поряд була кохана жінка.

Твори Дари Корній засвідчили новий етап у розвитку як сучасної української літератури загалом, так і фентезійному жанрі зокрема. Вдаючись до образів Гонихмарника і повелителя часу, вона багатогранно відтворила кохання, визначаючи одну із найголовніших його рис – жертвовність заради іншої людини, вірність почуттям і силу духу. Проте у обох цих творах є суттєва відмінність: у «Гонихмарнику» сильною, спроможною на рішучі вчинки виявилася жінка, тендітна дівчина, а в романі «Тому, що ти є» серйозні рішення приймав чоловік. Тому немає сенсу визначати сильну особистість за статевим принципом, а визначити один із найголовніших факторів – кохання робить людину сильною, незалежно від статевої приналежності.

Список використаної літератури

1. Любов // Новітній філософський словник. – 3-е изд. – К., 2003. – 458 с.
2. Толстой Л. Н. Про життя / Л. Н. Толстой [Електронний ресурс]. – Режим доступу: psylib.org.ua/books/tolst03/txt25.htm [Глава XXV. Абзац: «Любов ця, в якій тільки і є життя ...»].
3. Українське кохання в пошуках національної мрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dotyk.in.ua/tomenko2.html>
4. Психологический атлас человека / Под ред. Реана А.А. – СПб.: «Прайм-Евроник». – 2006. – 656 с.
5. Веселова Н. П. Уявлення про «кохання» студентської молоді / Н. П. Веселова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/2009_74_1/12.pdf
6. Корній Дара. Тому, що ти є / Корній Дара. – Харків: Книжковий «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. – 240 с.
7. Корній Дара. Гонихмарник / Корній Дара. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.rus.ec/b/350466>.

Стаття надійшла до редакції 15 листопада 2012 р.

L. Romanenko

IN LOVE GIFTS OF DARY KORNIY

(BASED ON THE NOVEL «HONYHMARNYK» AND «BECAUSE YOU IS»)

The present article explores the features of the theme of love in the work of a young Ukrainian writer Gifts roots. The aim is to outline the features playing this feeling in two opposite in meaning works, based on a real life and love to mythological creatures.

УДК821(477=14)Шебаніц

К. Г. Сардарян

НЕЗАБУТНІ ІМЕНА: ФЕДІР ФЕДОРОВИЧ ШЕБАНИЦ

Статтю присвячено одному з найцікавіших поетів Приазов'я – Федору Федоровичу Шебаніцу. Автор досліджує джерела творчості, жанрово-тематичне розмаїття поетичної творчості румейського поета, акцентуючи на значенні спадщини Ф. Шебаніца у відродженні грецької культури Донбасу.